

RENAȘTEREA

ORGANUL OFICIAL AL EPARHIEI ORTODOXE ROMÂNE
A VADULUI, FELEACULUI, GEOAGIULUI ȘI CLUJULUI

Redacția și Administrația:
CLUJ,
Strada Iuliu Maniu Nr. 31

APARE ODATĂ PE SĂPTĂMÂNĂ

Abonament: 300 Lei la an

Redactor responsabil:
Protoiereu DUMITRU ANTAL

Biserica împotriva Concordatului.

Discurs rostit la discuția pentru ratificarea Concordatului, în Senatul Român
de Dr. Nicolae Bălan, arhiepiscop și mitropolit.

(Urmare și fine).

IV. Articolul XIII al Concordatului prevede constituirea unui *Patrimoniu sacru* interdiecezan pe seama cultului catolic.

Statul unguresc, având a-și mulțumi origina sa mai mult influenței politice a Scaunului papal în evul mediu decât geniului politic al poporului maghiar, drept recunoștință a înzestrat biserica catolică de pe teritoriul său cu imense averi, dintre care numai cele rămase în interiorul granițelor Statului român se urcă la câteva sute de mii de jugăre.

Biserica catolică era numai uzufructuara acelor averi, rezervându-și Statul maghiar pentru sine dreptul de proprietate. În situația politică de astăzi dreptul de proprietate asupra acelor averi a trecut, prin succesiune, dela Statul unguresc la Statul nostru românesc. Statul român, de sigur din lipsa unui studiu temeinic a chestiunii, prin reforma agrară a considerat acele averi ca proprietăți ale bisericii catolice și expropriindu-le în mare parte, a plătit confesiunii catolice preț de expropriere ca oricărui alt proprietar. Prin urmare Statul și-a expropriat bunul său, care-i aparținea cu drept de proprietate, și a plătit pentru acest bun al său preț de expropriere confesiunii catolice care era numai uzufructuara acelor întinderi de pământ.

Reforma agrară s'a votat întâi în Marele Sfat și pe urmă în parlamentul român. Fac aceeași constatare dureroasă din punctul de vedere al bisericii ortodoxe, că și în chestiunea aceasta au cooperat mai mulți și cu cât mai mulți cooperează la un lucru, cu atât vina mi se pare mai mare.

Din această rentă de expropriere se intenționează priu art. XIII al Concordatului să se alcătuiască patrimoniul sacru pus la dispoziția cultului catolic. În definitiv acest patrimoniu sacru nu este altceva decât un dar care se urcă la suma de sute de milioane, poate chiar miliarde, pe care Statul nostru îl face cultului catolic.

Episcopia romano-catolică din Oradea-mare, cu mai puțin de 50 mii de credincioși avea pe seama episcopului 200 de mii de jugăre. Membrii capitlului, canonicii, aveau alte 70 de mii, fiecare între 7, 8 și 10 mii de jugăre.

Noi episcopatul ortodox, n'avem nimic împotriva ca Statul nostru să ajutoreze materialmente cultele din cuprinsul hotarelor sale. Dar ne credem în dreptul nostru să cerem, ca această ajutorare ș'o facă Statul pentru toate cultele deopotrivă.

Când în anul 1925 s'a votat legea pentru organizarea pe bază de autonomie a bisericii ortodoxe și în art. 23 al Statutului organic al ei s'a prevăzut înființarea unui *fond general bisericesc*, cu aceeaș menire ca a patrimoniului sacru pentru cultul catolic, statul român n'a contribuit nici de atunci încoace cu nici un ban la crearea și sporirea acelu fond, deși importantele averi ale mănăstirilor și eparhiilor din vechiul regat au fost simplamente confiscate fără nici o despăgubire.

Nu constituie acest inegal tratament o gravă violare a principiului egalei protecțiuni pe care Statul s'a obligat în însăși Constituțiunea sa să-l aplice față de toate cultele? În loc să se revină la călea drep-

tății, ni se cere pecetluirea nedreptății prin ratificarea Concordatului prezentat.

V. Acelaș tratament de favoruri a cultului catolic îl găsim și în dispozițiunile art. XV al Concordatului, prin cari, — conform de altfel noului Codex juris canonici — drepturile și îndatoririle de patronat se desființează, dar toate clădirile sfinte, casele parohiale cu dependențele lor și celealalte bunuri asupra cărora dreptul de proprietate este al patronului, sunt cedate în posesiunea perpetuă a bisericii catolice.

Bisericile patronate de către Statul maghiar și de către instituțiile sale erau tot atâtea infiltrațiuni cu scop de catolicizare și de maghiarizare printre populațiunea compactă de români ortodocși.

Cedând statul român averile patronale în folosința perpetuă a cultului catolic, înseamnă nu numai că îi cedează acestui cult averi care se urcă la multe milioane, câtă vreme în multe sate ortodoxe, cari în loc să fie patronate au fost persecutate sub vechiul regim, stau să cadă bisericile pe credincioși, — dar mai înseamnă că Statul român renunță de bună voie la drepturile ce le avea ca patron și continuă să protejeze din partea sa scopurile de maghiarizare și catolicizare urmărite de statul unguresc prin infiltrațiunea bisericilor patronate în mijlocul poporului nostru. N'ar fi fost indicat, ca măcar din acest punct de vedere, statul să-și fi făcut rezervele sale cu privire la bunurile patronale?

VI. Articolul XVI al Concordatului se referă la *Seminarele pentru formarea clerului tânăr*, de cari va avea câte unul fiecare dieceză, stând sub dependența exclusivă a episcopului, rezervându-se pe seama statului un amestec referitor exclusiv la extensiunea în care să se predea studiul limbii și al istoriei naționale „în așa chip, ca să fie compatibil cu caracterul religios al acestor institute“.

În acelaș timp în Statutul pentru organizarea bisericii ortodoxe române art. 34, la insistența guvernului de atunci s'a luat dispozițiunea ca organizarea școlilor pentru formarea clerului și chiar a școlilor pentru formarea cântăreților bisericești să se facă prin lege cu cooperarea ministerului Cultelor și a ministerului Instrucțiunii. Chiar

acum s'a elaborat un proiect de lege referitor la organizarea învățământului teologic, de către o comisiune care a lucrat la ministerul Cultelor, ca să fie prezentat parlamentului. Prin urmare pe când bisericii ortodoxe nu i se recunoaște un drept indiscutabil, inerent ființei sale, de a-și organiza ea însăși școlile pentru formarea clerului, pe atunci cultului minoritar catolic i se asigură prin Concordat cea mai deplină autonomie în privința aceasta.

Intrebăm: este acesta un tratament de egală libertate și protecțiune a cultelor în țara noastră?

VII. Un caracter grav de tot are dispozițiunea cuprinsă în art. XIX § 3 a Concordatului, care prevede că: „Toate școlile Ordinilor și ale Congregațiilor religioase sunt puse sub dependența episcopului local; în consecință și ele se vor bucura de dreptul de a-și fixa limba de predare“.

Caracterul „catolic“ de ocazie al acestor școli n'a fost propriu zis *confesional*, ci regesc, sau regnicolar și nu s'a interpretat nici când în înțelesul de proprietate a bisericii catolice. Școlile acestea au fost totdeauna la discreția Statului atât în ce privește scopul pe care-l urmăreau, cât și mijloacele de cari se serveau, promovând nu nevoile sufletești ale cultului catolic, ci răspândirea catolicismului printre cei de alte credințe, precum și maghiarizarea atât a catolicilor nemaghiari, cât și a celor de alte credințe. De aceea ungerii, ca națiune, nu au nici un drept asupra acelor școli.

În baza legii asupra învățământului particular, promulgată prin înaltul decret regal Nr. 3793 din 19 Decembrie 1925, art. 37: „Școlile particulare conduse de ordine călugărești și congregații vor avea ca limbă de predare, *limba română*“.

Prin urmare în toate școlile de această categorie limba de predare a învățământului, ori și care ar fi înainte, trebuie să fie înlocuită conform legii cu limba română.

Dar din nenorocire aceste școli nu au ținut să se conformeze, decât într'o măsură slabă, dispozițiunilor clare ale legii.

În tot cuprinsul țării există 45 de școli călugărești de grad secundar și un număr considerabil de școli primare. În Ardeal sunt 36 școli secundare, în Bucovina una,

în vechiul regat 8. Dintre acestea una singură a introdus în învățământ limba română: școala civilă de fete din Sighetul Marmației. Alte 3 școli începuseră să introducă treptat limba română, ajungând până la clasa a 5-a: liceul piarist și liceul de fete „Notre Dame“ din Timișoara, precum și liceul de fete din Satu-Mare, dar numai în schimbul avantajului material oferit de Ministerul Instrucției.

Prin urmare, în regimul școlilor călugărești legea învățământului particular cu art. 37 a rămas aproape în întregime literă moartă, putând acele școli să-și continue opera lor sub oblăduirea îngăduitoare a autorităților românești.

Îndată după semnarea Concordatului, printr'un decret pe care Nunciatura din București l-a adus la cunoștința Ministerului Afacerilor Străine, au trecut încă la data de 28 Iunie 1927 toate școlile conduse de ordinele călugărești sub dependența și autoritatea directă a episcopilor, cu dreptul de a le fixa aceștia limba de predare a învățământului.

Dispoziția aceasta fiind acceptată și în art. XIX din Concordat, în contradicție evidentă cu legea învățământului particular, va avea drept consecință, că poate nici una dintre școlile călugărești nu va fi substrasă scopurilor pe cari le-au servit până în prezent. Dacă s'ar ratifica Concordatul, am avea 45 de școli secundare în tot cuprinsul țării, puse în serviciul unor interese contrare marelui interes cultural al Statului nostru.

Interpretarea dată de Scaunul papal la cererea guvernului nostru, este insuficientă și ineficace, fiindcă nu s'a cerut ceea ce era cuprins în legea asupra învățământului particular, ca în toate școlile călugărești limba de predare să fie cea română, ci s'a cerut acest lucru numai pentru acele școli cari „în momentul de față“ au limba română drept limbă de predare, iar de acestea era una singură: școala civilă de fete din Sighetul Marmației.

Consecințele fatale ale acestei greșeli nu se pot aprecia astăzi în justa lor importanță, dar putem înscrie o pagină dureră pentru cultura națională în istoria diplomației românești.

VIII. În fine, noi episcopatul ortodox român nu ne putem suprima durerea sufletească, văzând că Statul român a luat act și oarecum confirmă prin Concordat, dacă s'ar ratifica, volnicia săvârșită de Scaunul papal cu concursul monarhiei austro-ungare la anul 1700 prin ruperea unei părți a credincioșilor mitropoliei ortodoxe române din Ardeal dela sânul bisericii lor strămoșești și prin trecerea lor forțată la așa zisa unire cu Roma.

Dar reintegrarea vechii noastre unități sufletești la sânul bisericii noastre ortodoxe, cum a fost înainte de anul 1700, precum a putut forma la propunerea marelui român *Simeon Bărnuțiu*, punctul al doilea din programul partidului național votat pe câmpia libertății în anul 1848 și precum dl *Alexandru Vaida Voevod*, actualul ministru de Interne, în fața primejdiei de a fi înglobată biserica unită în autonomia bisericii catolice din Ungaria, a putut striga în auzul lumii românești cuvintele: „Să strigăm în lumea largă, că, îndată ce contopirea noastră în autonomia bisericii catolice ar fi un fapt săvârșit, toți uniții vom trece fără preget în sânul bisericii ortodoxe române. Și spre a putea realiza aceasta, să lucrăm neobosiți din toate puterile ca faptă să poată deveni vorba, îndată ce ei ar cuteza să-și realizeze planul lor autocratic. Urmărind interese mai mult particulare decât obștești s'au rupt antecesorii noștri din sânul bisericii surori, română din fire, română din sânge, română din limbă, care ca un liman mântuitor ne primește în momentul supremului pericol național în sânul său“, — tot astfel va trebui să rămână aceea reintegrare a vechii noastre unități sufletești, până la deplina ei realizare, una din aspirațiunile mari ale neamului românesc din țara sa acum întregită între granițele sale naturale.

Aspirațiunile unui popor sunt mai tari decât legile sub cari este nevoit să trăiască într'un timp. Și noi păstorii duhovnicești ai poporului românesc nu vom înceta a-i sta într'ajutor în toată bună vremea la înfăptuirea idealurilor sale naționale și vom lupta din toate puterile și prin toate mijloacele legale ca și acest Concordat, dacă ar fi ratificat, între condiții atât de

oneroase pentru statul și poporul românesc, să fie înlăturat.

Nu rostim aceste cuvinte din ură față de cultul catolic, căci biserica noastră n'a urât pe nimeni, ci a fost blândă și tolerantă, ca însuși divinul ei Intemeietor, și în acest duh profund creștinesc și-a crescut și credincioșii.

Dar am finit să arătăm nedreptățile ce i se fac și să-i afirmăm, între orice împrejurări, drepturile sale imprescriptibile.

Drept aceea, bazați pe considerentele aici amintite, noi episcopatul ortodox român, socotind încheierea Concordatului cu Vaticanul:

din punctul de vedere al dispozițiilor constituției țării ca anticonstituțional;

din punctul de vedere al principiului

libertății și al protecției deopotrivă a tuturor cultelor ca excepțional de privilegiator exclusiv pentru cultul catolic și cu totul nedrept față de biserica ortodoxă;

din punctul de vedere al liniștei țării ca tulburător al păcii confesionale;

din punctul de vedere al intereselor culturale ale statului și poporului românesc ca anti-patriotic:

Declarăm:

că declinând dela noi orice răspundere pentru încheierea unui asemenea Concordat, ne abținem dela desbaterea lui și refuzăm să votăm proiectul de lege cu care a fost prezentat spre ratificare.

Aceasta e mărturisirea conștiinții noastre înaintea lui Dumnezeu și a țării. (Aplauze).

Catechizarea tineretului din parohii.

(Urmare din nr. 25, și fine).

II.

Datorința educării religioase-morale a tinerimii prin preoțime, ne-o indică și istoria. Istoria ne arată, că învățământul religios totdeauna a fost în mâna preoților, și numai în timpuri de decădінță a fost în parte sau în total în mâna învățătorilor de alte categorii. Tot istoria ne spune, că până când popoarele au pus temeiul pe educația religioasă, viața lor a arătat progres pe toate terenele, iar neglijarea educației religioase a adus decădінță, peirea lor.

La cel mai vechiu popor, de care vorbește istoria, la poporul egiptean, vedem un început înfloritor în toate ramurile progresului omenesc: filosofie, știință, artă, — în temeiul religiei. Îmbalsamarea mumiilor păstrate 3—4000 de ani, faimoasele piramide, păstrate până'n zilele noastre, nu sunt decât produsul concepțiilor religioase. La poporul evreesc din concepția religioasă se zămislește prima lege scrisă: „decalogul“, în literatură poezia-rugăciune a lui Moisi către Dumnezeu, mai târziu Psalmii lui David, perle de poezie religioasă, iar în arhitectură templul lui Solomon, o frumusețe a artei arhitectonice. La poporul indian doctrina lui Budha, — cu 400.000.000 credincioși, — bazați pe legile religioase, a produs mărețe lucrări, atât pe teren științific,

cât și artistic. În Europa vedem, între popoarele antice, la poporul elin, culmea culturii și civilizației, ajunsă sub înrăurirea binefăcătoare a religiei: Templele și statuile zeilor ocrotitori, sunt mărețe dovezi în arta clădirii și a sculpturii. La isvorul religiei se adapă și istoricii Homer și Heziod în epeeele lor naționale. Pythagoras pune baza unui ordin religios, aproape la fel cu a călugărilor Benedictini. Înflorirea vieții religioase a însemnat și la Elini înflorirea și a artelor, științei, buneistării, — progres pe toate terenele, decăderea vieții religioase: risipirea măririi falnicei Atena. Tot acel rol vedem că-l are religia și la Romani. Educația în spirit religios, a făcut din mica țară a lui Romulus, un vast imperiu. Întunecarea concepțiilor religioase-filosofice, a atras după sine destrăbălarea morală. Frumoasele învățături ale marilor filosofi Pitagora, Socrates, Plato și Aristoteles, cari fuseseră și în lumea romană, un puternic sprijin pentru religiunea și morala păgână la început, îndată ce nu au mai avut următori, au adus asupra împărăției romane descompunere și ruină: prăbușirea imperiului. De abia cu ivirea Creștinismului se pune bază solidă progresului omenesc. Pe religia creștină se clădește toată cultura și civilizația zilelor noastre, pentru că creștinismul a înțeles mai

bine însemnătatea educației religioase ce trebuie să se dea omenimei, și a perfecționat și aprofundat această educație până în zilele noastre. Să fie oare desconsiderarea acestor principii la mulți din învățații și conducătorii vremilor noastre, un preludiu al decadentei? Vrem să ne prăbușim și noi în noaptea peirei?... Să ne reculegem! Să ne întoarcem iar la marele Învățător, isvorul luminos al înțelepciunii, frumosului și binelui, la Isus Christos! Să-l căutăm, să-l aducem în mijlocul nostru, să-i ascultăm învățăturile și să ne conformăm lor. Să luăm pildă și noi preoții dela pilda vieții Lui, să ne facem și noi propoveduitori după pilda propoveduirii Lui. Mântuitorul a învățat cu cuvântul. Asemenea au urmat Apostolii, împlinind porunca: „Mergând învățați toate neamurile... învățându-le să păzească toate câte v'am poruncit eu vouă“. Pilda apostolilor au urmat-o Părinții Apostolești, apoi Sf. Părinți, cari cu toate persecuțiunile și martirajul căruia erau supuși din partea dușmanilor creștinismului, n'au încetat a predica Cuvântul, îndeosebi cathecumenilor de toate vârstele și sexele. Astfel s'au dezvoltat cu timpul, sub conducerea arhierilor, presbiterilor, diaconilor și monahilor, școlile catichetice publice. Din acestea mai târziu au ieșit instituturile științifice cu mare renume, îndeosebi în țările din Apus, numite azi Universități. În Răsărit erau astfel de școli, numite la început școli catichetice, în Antiochia și Alexandria.

Studiul în aceste școli la început nu se făcea din manuale, ci consta din explicarea Sf. Scripturi și a scrierilor apologetice și polemice ale Sf. Părinți, ce formează Sf. Tradițiune. Numai după desbinarea bisericilor s'au cuprins învățăturile religioase în sisteme, numite Catechisme, cum e „Catechismul roman“, „Catechismul lui Luther“ și „Mărturisirea ortodoxă“ a mitropolitului român Petru Movilă al Chievului (a. 1642). A urmat apoi tipărirea și a altor catechisme, dintre cari amintim la noi Români „Catechismul reformat pentru Români“ (a. 1648), „Bucoavna“ mitropolitului de tristă memorie Atanasie (a. 1699), „Catechismul mic“ de Carloviț și Viena (a. 1774), retipărit de mitropolitul Șaguna la anul 1850, ca manual de școală, în fine „Catechismul Zah. Boiu“ și „Catechismul Moise Toma“, pre-

lucrat în urmă de Simion Popescu.

Primele începuturi de școală la noi Români, — după spusele bătrânilor, — consta din întrunirea tinerimii în Dumineci și sărbători după serviciul divin, când li se predau principiile de credință pe baza Catechismului din 1774 și a cărții numită „Bucoavna lui Șaguna“ și se învățau rugăciunile prin preoți sau cantori mai bătrâni. Din cantorii aceștia — numiți și „dieci“ — s'au recrutat mai târziu învățătorii școlilor ceva mai organizate, în cari școlile învățământul consta acum și din cetirea Ciaslovului și Bucoavnei. De-abia după anii 1850, propunerea studiului religiunii se face mai cu sistem, prin învățătorii tot mai bine pregătiți și sporindu-se și manualele, cu „Catechismul bogat“, „Istoria Biblică“ și „Istoria bisericească“, apoi cărți de rugăciuni și cântări bisericești. Importanța ce se da studiului religiunii, face de apar apoi pe rând: „Catechismul“ de D. Voniga (1910); „Religiunea pentru școlile populare“ anii II, III și IV de I. Benescu și N. Aron (1903), „Istorie religioase-morale“ p. an. I, de Dr. P. Barbu; „Istorie biblice“ p. a. II, de Dr. P. Barbu; „Istorie bisericești“ p. a. III, de Dr. P. Barbu și „Catechism“ p. a. IV, de Dr. P. Barbu; și altele pe cari nu le cunosc. Am amintit aceste manuale de școală, pentru orientarea preoților-caticheti. Vor mai fi nesmintit și alte manuale apărute sub controlul Sf. Sinod din București. Ar fi bine să ni se facă pe ceva cale cunoscute. Pentru viitor am avea dorința, ca la compunerea manualelor de religiune, autorii să țină seamă de toate recerințele științei pedagogice moderne și de scopurile studiului religiunii, cari sunt:

1. Întărirea convingerii despre existența lui Dumnezeu, atotputernic, atotștiutor, atotbun, preasfânt, care e pretutindeni de față.

2. Însuflețirea tinerimii școlare pentru profesarea adevărurilor creștine în vorbă și faptă.

3. Infiltrarea credinței în sufletul tinerilor auditori, cum că aceste adevăruri se propagă prin biserica ortodoxă și organele ei, clerul, pe care trebuie să-l ascultăm, iar biserica să o cercetăm, iubim și ajutăm, căci ea e casa lui Dumnezeu. Scurt: studiul religiunii are să facă din fiecare școlar un bun creștin, bun biserican ortodox,

și om de omenie, stăpânit de un viu caracter religios-moral. Cu un astfel de manual în mână, catichetul mai cu efect va putea progresa în arta instrucțiunii. Un catichet conștient, pentru orientarea proprie va trebui să cunoască și literatura didactică-religioasă și de metodică. Recomand dintre opurile apărute la noi Români: 1. „Catichetica“ de S. Popescu; 2. „Catichetica“ de Juvenel Ștefanelli; 3. „Școala catichetică patristică“ de Mihail Bulac și 4. „Religia pentru copii“ de I. Nisipeanu.

Cine cunoaște limbi streine, va putea consulta cu mult folos, de pildă opurile de catichetică în limba germană, unde a apărut o bibliotecă întreagă. La noi, la Români încă se dă tot mai multă atențiune problemei orientării catichetului în câmpul vast și încă înțelenit a artei de educator religios-moral. — S'a discutat problema în „congresul catichetic“ a asociației „Andrei Șaguna“ a clerului, ținut în Sibiu la 15 Noemvrie 1922, apoi mai nou în congresul „Asociației generale a clerului“, ținut în a. trecut, la 21 și 22 Octomvrie, în București.

Am avea lipsă de o rubrică catichetică în revistele destinate clerului de pe sate, unde preoțimea să fie în amănunt informată, ce se discută și ce se scrie în materie de catichează. De mare folos ar fi, ceea ce ceteam că prin anii 1910—11 s'ar fi introdus în dieceza Aradului, așa numitele conferințe catichetice. N'am putut afla la ce rezultat s'a ajuns și cât timp s'a urmat cu ținerea lor. Catechizarea e o funcțiune, care reclamă cunoștințe teoretice, abilitate în aplicarea practică și voință stăruitoare. Preotului catichet trebuie să i se dea puțința materială și fizică, ca să și-le poată însuși, altfel înzadar se vor da ordine de sus. Delăturarea grijei traiului și apoi îndrumări precise și limpezi, nu ordine, așteaptă preoțimea, altfel ne sbatem în cea mai neagră neorientare, care omoară inițiativa și slăbește avântul ideal. Nu s'a deslegat încă nici întrebarea, ce se întâmplă cu catechizarea copiilor de școală în parohiile unde nu este nici preot, nici învățător? Ar trebui aflată modalitatea, de-a se putea institui caticheți ambulanti! Cine-i plătește însă? Acestea și multe alte întrebări, lăsate fără răspuns, ne dovedesc de-ajuns, cumcă trăim încă numai în stadiul vorbelor și

propunerilor. Statul ortodox român încă n'a ajuns să fie convins de însemnătatea cea mare ce o are studiul religiunii pentru consolidarea, existența statului național, iar biserica încă nu e atât de tare, ca să silească statul a o ajuta în toate scopurile ei.

Viitorul ne va arăta, avea-vom în timpul cel mai apropiat oameni și de-o parte și de alta, cari să înțeleagă problema în toată măreția și să o resoalve în complexitatea ei. Până atunci noi preoții să ne străduim a ne face datorința cu mijloacele de cari deocamdată dispunem: Vom alege înainte de toate din manualele de școală, ce avem pentru studiul religiunii, cele mai ducătoare la scop. Se pot folosi cu rezultat cărțile de Dr. P. Barbu, sau altele. Materialul din manualul ales îl vom grupa conform programei analitice a învățământului primar, azi în uzul școalelor primare de stat. Referitor la studiul religiunii, această programă analitică, cuprinde tot materialul ce trebuie pertractat, grupat după anii de școală, adică împărțit pe șapte ani și cu două ore de religie pentru fiecare clasă.

Programa analitică se găsește la fiecare școală. Materialul din religie prescris e vast. Erudiția catichetului va ști ce să pertracteze mai pe larg, ce mai prescurtat, când va vedea că nu dispune de destul timp. Orele de religie, în înțelegere cu direcțiunea școlii, le va pune pe timpul zilei, când nu e ocupat cu partea pastorală a îndatoririlor sale: cercetarea bolnavilor, botezuri, înmormântări.

Pentru foștii obligați de școală, cari au cercetat școala neregulat sau n'au cercetat-o de loc și pentru toată tinerimea jună, vom introduce școala de Duminecă, eshortațiile. Păstorul sufletesc trebuie să pregătească, să înarmeze și să întărească simțul religios în tinerimea adultă, ca eșind din disciplina școlară, devenind mai liberă și în fața autorității părintești, ajunsă în lumea plină de ispite și înșelăciuni, să se știe feri, să le poată birui, rămânând între ori-ce împrejurări lucrători harnici în ogorul bisericii lui Christos. Școala de Duminecă se va ținea în legătură cu Vecernia și va fi cercetată de tinerimea dela 14—18 ani, fără deosebire de sex. Pentru aceste eshortații ar fi lipsă de oare-cari orientări, de o programă uniformă pentru toată bi-

serica. Până atunci, după părerea mea, ne vom restrânge la explicarea învățăturilor din Apostolul și Evanghelia zilei și la enorarea și aprofundarea momentelor istorice-bisericești în legătură cu sărbătoarea. Unde se poate, se vor forma coruri bisericești.

În felul acesta pregătită tinerimea, ajunsă la vârsta maturității, ne va da un public auditor priceput și plin de interes față de învățăturile-predici ce le vom rosti în legătură cu serviciile divine, ne va da enoriași iubitori de preot și biserică și cetățeni în toate privințele folositori neamului și patriei.

Pr. Vasile Șpan

* CRONICA *

Sfintirea bisericii din Poșaga-de-jos s'a săvârșit Duminecă în 30 Iunie, de către P. S. Sa Episcopul nostru Nicolae Ivan. Raportul amănunțit al acestei frumoase serbări va apărea în numărul viitor.

Cununie. Dl prof. Aurel Gliga, noul ales preot în Toplița-română, în ziua de Duminecă, 30 Iunie, și-a serbat cununia cu dș. Livia Cohan, în Chișinău-Criș, — iar în 4 și 5 Iulie a fost hirotonit preot.

Felicitările noastre.

O nouă fundațiune. Distinsul nostru paroh Demetriu Goia din *Sohodol*, protopopiatul Câmpeni, din prilejul împlinirii celor 40 de ani de rodnică păstorie preoțească la *Sohodol*, în semn de mulțumire lui D-zeu și recunoștință față de Biserica și poporul său, pe cari i-a servit și călăuzit părintește, a făcut o fundație de 6000 Lei pentru înfrumșetarea bisericii sale. Când subliniem această faptă și pildă atât de grăitoare, îi dorim jubilentului încă mulți ani de rodnică și senină viață și păstorie preoțească.

Consiliul Eparhial.

* PARTEA OFICIALĂ *

CONSILIUL EPARHIAL ORT.-ROM. DIN CLUJ

Nr. 4344/1929.

COMUNICAT OFICIAL

Sf. Sinod, în ședința sa dela 29 Maiu, a deliberat asupra chestiunii sudalmelor,

uh rău adânc înrădăcinat în sinul poporului nostru românesc.

Să se știe, că în general dela cel mai de jos până la cele mai înalte pături sociale, se debitează cu o nesocotință oarbă tot feluri de înjurături, trivialități, blasfemii și sudalme ordinare luându-se în deșert cele mai sfinte lucruri și chiar și numele lui D-zeu.

Pentru curmarea acestui rău e necesară conlucrarea tuturor organelor încredințate cu creșterea și moralizarea poporului și în primul rând a școalei și a Bisericii.

Sf. Sinod îndrumă deci, pe toți preoții noștri, ca la toate ocaziunile binevenite prin predici, conferințe, convorbiri particulare și mai ales cu ocazia mărturisirilor să arete josnicia sudalmelor și a vorbelor de rușine și să le combată cu toată energia.

Aducem aceasta la cunoștința preoțimei spre știre și conformare.

Cluj, la 28 Iunie 1929.

Consiliul Eparhial.

Nr. 331—1929.

1—3

CONCURS

Se publică concurs pentru ocuparea postului de paroh în parohia de cl. I. *Chețani*, din protopopiatul Luduș, cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Renașterea“.

Beneficiile împreunate cu acest post sunt:

1. Salar dela Stat.
2. Sesiune parohială 32 jug. pământ productiv.
3. Casă parohială, supraedificii și grădină.
4. Stola îndatinată.

Cei ce doresc să ocupe acest post își vor înainta cererea cu documentele prescrise oficiului nostru în termenul fixat, iar cu prealabila noastră încunoștințare se vor putea prezenta în parohie pentru a face cunoștință cu poporul.

Toți concurenții vor avea să prezinte act de învoire dela P. S. S. episcopul nostru, fără care act nu vor putea fi luați în candidare.

Luduș, la 3 Iulie 1929.

In înțelegere cu consiliul parohial.

Romul Popa, protopop.

Nr. 335—1929.

1—2 Nr. 295/1929.

3—3

CONCURS

Pentru întregirea parohiei vacante de cl. II. *Gâlgău*, din protopopiatul Dejului, se publică concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în „Renașterea“.

Beneficiul parohului legat de acest post este:

1. Retribuția legală dela Stat.
2. Sesia parohială de 15 jug. primite prin Reforma Agrară și cimitirele.
3. Una merță mare de porumb dela fiecare fum.
4. Una zi de lucru dela fiecare fum prestată în natură ori răscumpărată cu bani după prețurile locale.
5. Stola statorită în ședința consiliului par. din 5 Iunie a. c.

Reflectanții la acest post își vor înainta cererile cu documentele prescrise oficiului nostru în termenul fixat și cu avizul nostru se vor putea prezenta în parohie pentru a face cunoștință cu credincioșii.

Fiecare concurent își va prezenta și învoirea dela P. S. Sa Episcopul nostru.

Dej, în 5 Iunie 1929.

In înțelegere cu consiliul parohial.

Zaharie Manu, protopop.

Nr. 379—1929.

3—3

CONCURS

Pentru întregirea parohiei de cl. III., *Bucium-Muntari*, protopopiatul Abrudului, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Renașterea“.

Venitele împreunate cu acest post sunt:

1. Întregirea salariului dela Stat, conform coalei B).
2. Stola uzitată.
3. Casă parohială.

Cei ce doresc să ocupe acest post își vor înainta cererile cu documentele prescrise subsemnatului oficiu, iar cu prealabila noastră încunoștințare se vor putea prezenta în parohie pentru a face cunoștință cu poporul.

Toți concurenții vor avea să prezinte act de învoire dela P. S. S. episcopul nostru, fără care act nu vor putea fi luați în candidare.

Abrud, la 16 Iunie 1929.

In conțelegere cu consiliul parohial.

Petru Popovici, protopop.

CONCURS

Se publică concurs pentru ocuparea postului de paroh în parohia de cl. II-a, *Chinciș*, din protopopiatul Luduș, cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Renașterea“.

Beneficiile împreunate cu acest post sunt:

1. Salar dela Stat.
2. Casă parohială, supraedificii economice și grădină.
3. Sesiune parohială 26 jugăr. pământ productiv.
4. Una zi de lucru dela fiecare familie.
5. Stola îndatinată.

Doritorii de a ocupa acest post își vor înainta cererile, însoțite de documentele prescrise și cu prealabila noastră încunoștințare se vor putea prezenta în parohie pentru a face cunoștință cu poporul.

Toți concurenții vor avea să prezinte act de învoire dela P. S. S. episcopul nostru, fără care act nu vor putea fi luați în candidare.

Luduș, la 5 Iunie 1929.

In înțelegere cu consiliul parohial.

University Librar Romul Popa, protopop.

Turdean & Profeta, Prapori și haine bisericesti și tot felul de icoane bisericesti, iconostase, Cluj str. Baba Novac Nr. 5/a.

Nr. 417—1929.

3—3

CONCURS

Pentru întregirea parohiei vacante de cl. II-a, *Gârda-de-jos*, în protopopiatul Câmpeni, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima apariție în „Renașterea“.

Beneficiile împreunate cu acest post sunt:

1. Salar dela Stat conform cvalificațiunii.
2. Stole corespunzătoare vremilor de azi.

Reflectanții la acest post își vor înainta cererile instruate conform regulamentului pentru parohii și însoțite de toate actele și documentele de cvalificațiune, certificat de serviciu, precum și certificate de încuviințare dela Ven. Consiliu Eparhial, subsemnatului oficiu protopresbiteral în Câmpeni și având prealabila încuviințare dela acesta, se vor putea prezenta în parohie pentru a face cunoștință cu poporul.

Gârda-de-jos, 11 Iunie 1929.

Oficiul protopresbiteral ort.-rom. în conțelegere cu consiliul parohial.

Sorin I. Furdui, protopop.